

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Ústav sociálních studií

**Rizika virtuální komunikace žáků 2. stupně základních
škol s neznámými osobami**

Bakalářská práce

Autor: Lucie Aubusová
Studijní program: Sociální patologie a prevence
Vedoucí práce: PaedDr. Martin Knytl, MBA, MCS
Oponent práce: Mgr. Dagmar El-Hmoudová, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Lucie Aubusová

Studium: P21P0198

Studijní program: B0923A190001 Sociální patologie a prevence

Studijní obor: Sociální patologie a prevence

Název bakalářské práce: **Rizika virtuální komunikace žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami**

Název bakalářské práce AJ: Risks of Virtual Communication of Lower Secondary Schools Pupils with Strangers

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se zabývá riziky virtuální komunikace žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami. Teoretická východiska se věnují internetu a kyberprostoru, s čímž úzce souvisí i sociální sítě a virtuální komunikace. Dále se zaměřuje na rizika a nebezpečí, výhody a nevýhody, které s sebou přináší virtuální komunikace. Částečně je pozornost věnována i bezpečnosti na internetu. Empirická část zjišťuje prostřednictvím techniky dotazníku, jakým rizikům se žáci vystavují v rámci virtuální komunikace s neznámými osobami.

ČERNÁ, Alena et al. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-210-6374-7.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Překlad Vladimír JŮVA a Vendula HLAVATÁ. 2., rozš. české vyd. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.

KOPECKÝ, Kamil a kol. *Rizikové formy chování český a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4861-9.

SZOTKOWSKI, René, KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-210-7527-6.

Zadávací pracoviště: Ústav sociálních studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: PaedDr. Bc. Martin Knytl, MBA, MCS

Oponent: Mgr. Dagmar El-Hmoudová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 28.2.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce PaedDr. Martina Knytla, MBA, MCS, samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové 23.4. 2024

Lucie Aubusová

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu bakalářské práce PaedDr. Bc. Martinovi Knytlovi, MBA, MCS, za cenné rady a vstřícný přístup při vedení mé bakalářské práce. Také bych chtěla vyjádřit své díky pracovníkům základních škol za jejich spolupráci při realizaci průzkumu, který mi poskytl základ pro empirickou část této práce.

Anotace

AUBUSOVÁ, Lucie. *Rizika virtuální komunikace žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2024. 53 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zaměřuje na rizikovou virtuální komunikaci žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami. Tato práce je rozdělena do dvou částí, a to na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část zahrnuje základní pojmy, jako je internet, kyberprostor, virtuální komunikace a sociální sítě. Dále se věnuje rizikům, která jsou spojena s virtuální komunikací, načež poté navazuje bezpečnost na internetu. Empirická část představuje kvantitativně orientovaný průzkum, který byl realizován prostřednictvím dotazníkového šetření. Zabýval se riziky spojenými s virtuální komunikací žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami. Analýza těchto dat se soustředí na potenciální hrozby, jako je frekvence komunikace s neznámými osobami, sdílení osobních údajů či setkávání se s negativními situacemi online.

Klíčová slova: internet, sociální sítě, kyberprostor, virtuální komunikace, bezpečnost, rizika

Annotation

AUBUSOVÁ, Lucie. *Risks of Virtual Communication of Lower Secondary Schools Pupils with Strangers*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2024. 53 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis focuses on risky virtual communication of primary school pupils with unknown persons. This thesis is divided into two parts, namely a theoretical part and an empirical part. The theoretical part includes basic concepts such as the Internet, cyberspace, virtual communication and social networks. It then discusses the risks associated with virtual communication, after which internet security follows. The empirical part is a quantitatively oriented research, which was conducted through a questionnaire survey. It dealt with the risks associated with virtual communication of primary school pupils of the second grade with unknown persons. The analysis of this data focuses on potential threats such as the frequency of communication with unknown persons, sharing personal data or encountering negative situations online.

Keywords: internet, social networks, cyberspace, virtual communication, security, risks

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářská práce je uložena v souladu s rektorským výnosem č. 13/2022 (Řád pro nakládání s bakalářskými, diplomovými, rigorózními, disertačními a habilitačními pracemi na UHK).

Datum: _____

Podpis studenta: _____

Obsah

Úvod	9
1 Digitální svět a jeho součásti	11
1.1 Internet a digitální kultura.....	11
1.2 Kyberprostor a jeho vymezení	12
1.3 Virtuální komunikace	12
2 Vybraná rizika v kyberprostoru	18
2.1 Kyberšikana a její charakteristika.....	18
2.2 Kybergrooming a jeho význam.....	21
2.3 Sexting a jeho rizika	22
3 Bezpečná virtuální komunikace	25
3.1 Prevence rizikové komunikace na internetu	25
3.2 Pravidla netikety	26
3.3 Bezpečné používání internetu	28
4 Výskyt rizikové virtuální komunikace žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami	29
4.1 Výzkumný problém, cíle a hypotézy	29
4.2 Výzkumný vzorek.....	31
4.3 Vyhodnocení a interpretace získaných výsledků	32
4.4 Shrnutí.....	42
Závěr	44
Seznam použitých zdrojů	46
Příloha.....	51

Úvod

V dnešní době plné rozmanitých technologií a jejich možností se internet stal významnou součástí našich životů. Poskytuje nám nejen snadný přístup k informacím a zábavě, ale také podporuje sociální interakce. Internet je klíčovým prvkem současného světa a nedílnou součástí života lidí všech věkových kategorií. Součástí je i virtuální komunikace, která je odlišná od běžné komunikace v tom, že není možné zcela přenést všechny potřebné verbální i neverbální prvky komunikace. Internet má mnoho výhod, ale také představuje rizika, zejména v případě interakce s neznámými osobami online. Tento problém je stále naléhavější, především s rostoucím počtem uživatelů internetu, včetně mladší populace, která je zvláště zranitelná vůči potenciálním hrozbám online prostředí.

Tato práce se zaměřuje na rizika spojená s virtuální komunikací žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami. Vysvětluje vybraná rizika, kterým mohou čelit nejen žáci při komunikaci prostřednictvím internetu a sociálních médií s lidmi, které neznají. Mezi tato rizika patří kyberšikana, kybergrooming, sexting a další formy online hrozeb.

Teoretická práce se v první kapitole zaměřuje na digitální svět a jeho složky, včetně internetu a digitální kultury. Tato část se dále zaměřuje na kyberprostor a virtuální komunikaci. Druhá kapitola analyzuje konkrétní rizika, jimž jsou uživatelé v kyberprostoru vystaveni, jako jsou kyberšikana, kybergrooming a sexting. Třetí kapitola se pak zaměřuje na bezpečnou virtuální komunikaci, včetně prevence rizikového chování na internetu, pravidel netikety a bezpečného používání internetu. Celkově se teoretická část práce snaží poskytnout ucelený pohled na problematiku digitálního prostředí a přispět k lepšímu porozumění rizikům a bezpečnosti virtuální komunikace.

Empirická část práce se soustředí na identifikaci potenciálních rizik spojených s virtuální komunikací žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami. Zmapování těchto rizik bylo provedeno prostřednictvím dotazníkového šetření, které se zaměřilo na různé aspekty internetové komunikace. Tento průzkum umožnil identifikaci klíčových rizik a motivací spojených s virtuální komunikací žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami.

Práce by mohla pomoci pedagogům a rodičům lépe porozumět rizikům virtuální komunikace u dětí a poskytnout jim informace a nástroje k ochraně dětí online. Také může sloužit jako základ pro další výzkum v této oblasti.

1 Digitální svět a jeho součásti

Tato kapitola je zaměřená na digitální svět a jeho součásti, jako je internet, kyberprostor a virtuální komunikace. Tyto prvky jsou nedílnou součástí našeho každodenního života, poskytují nám široké možnosti spojení, komunikace a přístupu k informacím. V éře internetu a online interakcí je nezbytné pochopit, že spolu s nespočtem možností přináší digitální svět i určitá rizika a hrozby, zejména v kontextu komunikace s osobami, které neznáme osobně.

1.1 Internet a digitální kultura

Internet byl vytvořen v roce 1969 agenturou ARPA (Advanced Research Projects Agency) americké vlády. Původním cílem bylo vytvořit síť, která by umožnila uživatelům výzkumného počítače na jedné univerzitě komunikovat s výzkumnými počítači na jiných univerzitách (Kinza, 2024, online).

Pojem „internet“ označuje globální systém vzájemně propojených počítačových sítí, které spojují různé síťové uzly, což mohou být počítače nebo jiná zařízení. Internet se spoléhá na rodinu protokolů TCP/IP, které usnadňují bezchybnou komunikaci mezi správnými počítači. Tato sada protokolů je pro správné fungování internetu klíčová. Internet podporuje řadu služeb, včetně webových stránek, e-mailu a dalších (CZ.NIC, 2014, online).

Internet je nedílnou součástí moderní digitální kultury. Nejjednodušeji lze digitální kulturu vysvětlit jako vztah mezi lidmi a používáním technologií. Popisuje, jak digitální média a technologie formují náš každodenní život a interakce se společností, lidmi a prací (Digitalsociology, 2024, online). Kromě toho, že internet slouží jako zdroj informací, funguje také jako platforma pro zábavu, vzdělávání, práci a poskytování služeb. Hraje zásadní roli v komunikaci, protože nahrazuje tradiční média, jako je telefon, televize a rozhlas. Možnosti internetu se neustále rozšiřují, včetně integrace virtuální reality. Usnadňuje globální komunikaci, propojuje lidi po celém světě za účelem socializace, sdílení zálib, názorů, a dokonce i vyhledávání vztahů (Kopecký a kol., 2021). Šmahaj ve své knize uvádí, že internet funguje jako všestranný „nástroj“, lze využívat k pozitivním a výhodným účelům, ale má také potenciál škodit (Šmahaj, 2014).

Obecně lze tedy internet využít ke komunikaci na velké i malé vzdálenosti, ke sdílení informací z jakéhokoli místa na světě a k přístupu k informacím nebo odpovědím na téměř jakoukoli otázku během několika okamžiků (Kinza, 2024, online).

1.2 Kyberprostor a jeho vymezení

Kyberprostor, produkt moderní technologie, je virtuální svět tvořený vzájemně propojenými komunikačními systémy (počítači). Umožňuje přenos informací, komunikaci mezi uživateli, ukládání dat a nabízí zážitek z virtuální reality prostřednictvím her, které simulují realistické prostředí. Navzdory své přitažlivosti je kyberprostor také oblastí, kde se objevuje kyberkriminalita, která postihuje nejen děti a mladistvé, ale i dospělé. Uživatelé často vstupují do tohoto virtuálního prostoru, aniž by si uvědomovali základní problémy. Kyberprostor sice poskytuje přístup k informacím, ale za určitou cenu - uživatelé často vědomě i nevědomě obětují soukromí a bezpečnost výměnou za požadované informace (Grivna, 2014).

Jirovský vymezuje kyberprostor jako prostor, kam „*se přenáší všechny rysy současné společnosti, ale život v kyberprostoru si formuluje svoje vlastní pravidla, která se často vymykají přirozenému řádu, ve kterém lidské společenství žilo po staletí*“ (Jirovský, 2007, s. 16).

Pierre Lévy popisuje kyberprostor jako „*...nové komunikační prostředí, které povstává z celosvětového propojení počítačů. Tento termín označuje nejen infrastrukturu digitální komunikace, ale zároveň nesmírný oceán informací, který v ní sídlí, stejně tak lidské bytosti, které se po něm plaví a zásobují jej.*“ (Lévy, 2000, s. 15). I v dnešní době, kdy se internet a digitální technologie neustále vyvíjejí, slouží tato definice stále jako jedna z nejlepších popisů kyberprostoru.

Používání moderních technologií přináší řadu výhod, ale také určitá rizika. Jednou z významných výhod je možnost anonymity, která uživatelům umožňuje pocit svobody při sdělování osobních informací nebo vznášení požadavků. Tato dualita anonymity však představuje jak pozitivní, tak negativní aspekty, při pohybu jednotlivců v online prostoru (Král, 2015).

1.3 Virtuální komunikace

Virtuální komunikace označuje jakoukoli komunikaci, která probíhá prostřednictvím technologie, nikoli osobně (Solheim, 2023, online). Online komunikace usnadňuje okamžitou sociální interakci a rychle propojuje jednotlivce nebo skupiny. Na rozdíl od komunikace tváří v tvář funguje s minimem sociálních pravidel (Šmahaj, 2014).

Komunikace v kyberprostoru se vyznačuje výraznou absencí neverbálních složek, které tradičně slouží jako klíčové prostředky pro sdělování situací, snah a emocí.

Toto omezení poukazuje na hlavní problém digitálního komunikačního prostředí (Nakonečný, 2009). Neverbální signály, jako je oční kontakt, mimika a tón hlasu, hrají v komunikaci zásadní roli, protože pomáhají interpretovat skutečné záměry komunikačního partnera. Tyto signály jsou zásadní, protože verbální a neverbální komunikace se nemusí vždy zcela shodovat. Neverbální signály poskytují cenné poznatky a umožňují jednotlivcům rozeznat aspekty, jako je například to, zda protějšek mluví pravdu, což je obtížné zjistit pouze z písemné podoby (Glass, 2014).

Existují 2 typy virtuální komunikace:

1. **Synchronní komunikace** probíhá v reálném čase s minimálním zpožděním, umožňuje účastníkům komunikovat písemně, auditivně či pomocí videohovorů, což podporuje týmovou spolupráci. Tuto formu charakterizují okamžité nebo minimálně zpožděné reakce, což napomáhá spontánním reakcím. Podmínkou synchronní komunikace je, že komunikující jsou současně k dispozici online.
2. **Asynchronní komunikace**, příkladem je e-mail, zahrnuje opožděné reakce, což umožňuje strukturovanější text a stručnější obsah. Rozdíl mezi synchronní a asynchronní komunikací je smazáván díky chytrým telefonům, protože uživatelé mohou na e-maily a zprávy na sociálních sítích reagovat okamžitě (Šmahaj, 2014).

V dnešním převážně virtuálním světě existuje mnoho různých způsobů, jak spolu můžeme komunikovat. Jedním z nejoblíbenějších způsobů komunikace mezi lidmi se staly textové zprávy, FaceTime a sociální sítě (Wilkerson, 2017).

Virtuální komunikace přinesla do našich životů mnoho pozitivních aspektů, jako je snadnější a rychlejší kontakt s lidmi na celém světě, možnost sdílet myšlenky, zkušenosti a přístup k obrovskému množství informací a zdrojů na internetu. Nicméně, je důležité si uvědomit, že virtuální komunikace má své limity a nezastoupí plnohodnotné reálné setkání.

Sociální sítě

Sociální sítě umožňují svým členům zakládat různé typy profilů, včetně veřejných, uzavřených nebo firemních. Uživatelé mohou vytvářet obsah, například příspěvky, účastnit se veřejné komunikace, zapojovat se do chatů, sdílet fotografie či videa.

Platforma také usnadňuje vytváření diskusních fór a tematických skupin, kde si uživatelé mohou vyměňovat zkušenosti a názory na konkrétní témata, jako je politika, koníčky nebo jiné zájmy. Vyznačují se obsahem vytvářeným uživateli, kteří aktivně přispívají k obsahu platformy prostřednictvím různých kanálů. Popularita sociálních sítí prudce vzrostla v éře „neomezeného internetu“, tedy v období, které se vyznačovalo zvýšenou a cenovou dostupností internetových služeb, prostřednictvím čehož se online platformy staly pro uživatele dostupnějšími (Kožíšek, Písecký, 2016).

Oblibu si na sociálních sítích získaly platformy pro setkávání a navazování kontaktů s ostatními lidmi. Výzkumy naznačují, že mohou ovlivňovat mezilidské vztahy jak pozitivně, tak i negativně (Wilkerson, 2017). Složitá povaha internetových služeb často vede k tomu, že průměrní uživatelé neúmyslně prozradí více osobních údajů než v offline prostředí. Tím se stávají náchylnějšími pro virtuální predátory a k potenciálnímu ohrožení osobních údajů. V prostředí sociálních sítí se sdílené osobní údaje, včetně celých jmen, adres domů a škol, telefonních čísel, fotografií a videí, mohou stát snadným terčem zneužití a představovat značné riziko. Jedním z trendů je i sdílení aktuální polohy uživatelů online, což přidává další vrstvu potenciální zranitelnosti jejich soukromí a bezpečnosti (Nováková, 2019). Sociální sítě hrají nedílnou součást v našem každodenním životě. Na celém světě je 4,8 miliard uživatelů, což představuje 59,9 % světové populace (Walsh, 2023, online).

Jedná se o mocný nástroj pro komunikaci a propojení s lidmi, ale jak již bylo řečeno, sociální sítě s sebou nesou i řadu rizik. Je důležité, abychom využívali sociální sítě s uvážením a porozuměním jejich potenciálním dopadům na naše duševní zdraví, soukromí a mezilidské vztahy. Mezi nejznámější sociální sítě můžeme řadit např. Facebook, Instagram, YouTube, Twitter, TikTok a mnoho dalších. Vzhledem k tématu bakalářské práce budou popsány sociální sítě: Facebook, Instagram, Tiktok.

Facebook

Facebook je bezplatná sociální síť s více než miliardou uživatelů, která umožňuje jednotlivcům vytvářet profily, spojovat se s přáteli, kolegy, a dokonce i s cizími lidmi. Uživatelé mohou sdílet různý obsah, včetně obrázků, hudby, videí, článků a osobních myšlenek. Platforma funguje prostřednictvím „žádostí o přátelství“, kdy se uživatelé mohou spojit s ostatními a umožnit si tak vzájemný přístup k příspěvkům ostatních. Umožňuje uživatelům sdílet aktuální informace a pro komunikaci v reálném čase

jsou k dispozici soukromé chaty. Profily uživatelů obsahují informace o práci, vzdělání, věku a další osobní údaje, což poskytuje komplexní pohled na jednotlivce. Uživatelé navíc mohou vyjádřit své zájmy tím, že „lajkují“ stránky týkající se témat, která je baví, čímž podporují zapojení do komunit a získávají informace související s těmito zájmy (Webwise, 2023, online).

Instagram

Instagram je mobilní aplikace, která uživatelům umožňuje upravovat a sdílet fotografie a krátká videa. Uživatelé mohou přidávat popisky, hashtagy a geotagy, aby bylo možné jejich příspěvky vyhledávat. Příspěvky mohou být veřejné nebo soukromé, přičemž uživatelé mohou svůj profil učinit soukromým. Uživatelé mohou příspěvky lajkovat, komentovat, přidávat do záložek a posílat si mezi sebou soukromé zprávy (Holak, Mclaughlin, 2017, online).

Tiktok

TikTok způsobil revoluci v tvorbě a konzumaci digitálního obsahu. Platforma se zaměřuje na krátká videa v délce 15 až 60 sekund, která zahrnují žánry jako komedie, tanec a vzdělávání. Uživatelé mohou svá videa obohatit o rozmanitou knihovnu hudby, filtrů a efektů. Charakteristickým rysem TikToku je jeho robustní algoritmus, který personalizuje obsah na základě individuálních zvyklostí při sledování a vzorců zapojení. Kanál aplikace „Pro vás“ neustále přináší obsah na míru, čímž podporuje zapojení a kreativitu uživatelů (LaFleur, 2023).

Výhody sociálních sítí

Tato část se zaměřuje na výhody, které sociální sítě přinášejí, jako je schopnost navázání a udržení kontaktu s ostatními, rychlé získání informací a potenciál pro odreagování se a snížení stresu.

Spojení s ostatními: Pro některé jedince může být komunikace s ostatními lidmi náročná. Využívání sociálních sítí může posílit jejich sociální dovednosti a usnadnit tak jejich interakce s ostatními, což napomáhá snazšímu navazování vztahů (Hulanová, 2012). Jednotlivci také mohou navazovat spojení s lidmi, které neznají. Pro některé jsou stránky sociálních sítí jediným schůdným prostředkem, jak se znovu spojit se starými přáteli, což zdůrazňuje význam těchto platforem pro usnadnění

a udržování sociálních vazeb (Prasanna, 2023, online). S rozšířením sociálních médií se stalo běžným, že lidé mají přístup k mnoha informacím o ostatních, dokonce i o těch, s nimiž nemají přímý vztah (Šmahel, 2003).

Informovanost: Sociální sítě změnil způsob, jakým lidé přistupují ke globálním informacím. Velké zpravodajské organizace stále častěji využívají sociální sítě vedle tradičních kanálů pro šíření informací. V době mimořádných událostí, jako jsou přírodní katastrofy nebo teroristické útoky, umožňují sociální média rychlé varování. Je však nutné si uvědomit, že ne všechny zprávy sdílené na těchto platformách musí být nutně přesné (Prasanna, 2023, online).

Odbourávání stresu: Frustrace a vztek jsou častými emocemi, které mnozí lidé prožívají, a díky aplikacím, hrám a online soutěžím mají možnost tyto emoce ventilovat (Krčmářová, 2012). Pro průměrného člověka může být používání sociálních sítí ve volném čase příjemné a uspokojující. Slouží jako jedna z nejlepších forem relaxace, protože uživatelům umožňují zapojit se do činností, jako je lajkování, komentování, nahrávání a sdílení fotografií a videí, které jim přinášejí uspokojení (Prasanna, 2023, online).

Nevýhody sociálních sítí

Tato část se zabývá nevýhodami, jež jsou spojené s užíváním sociálních sítí, které zahrnují vytváření závislosti, šíření dezinformací a riziko kybernetické kriminality.

Vytvoření závislosti: Sociální sítě mají potenciál vyvolat závislost, zejména u dospívajících a dětí. Mnozí jedinci se stále více odvádějí od reálného světa a nedokážou si představit život bez těchto platform. Nadměrné používání sociálních sítí může přispívat k rizikům pro duševní zdraví, jako je osamělost, deprese, úzkost a změny osobního chování, zejména u dospělých (Prasanna, 2023, online). Definovat meze internetové závislosti není snadné, nicméně je zřejmé, že tato závislost do značné míry ovlivňuje vztahy jedince v reálném světě (CZ.NIC, 2023, online).

Šíření dezinformací: Snadné šíření zavádějících a nepravdivých informací je na platformách sociálních sítí významným problémem. Obsah z nedůvěryhodných zdrojů se může rychle rozšířit a často je vytvořen s cílem poškodit něčí pověst nebo způsobit škodu (Prasanna, 2023, online).

Kybernetická kriminalita: Sociální sítě mohou být živnou půdou pro kybernetickou kriminalitu, jako je obtěžování, šikana, vydírání, vyhrožování

a pronásledování, což vede ke zvýšené míře úzkosti, depresí, a dokonce i sebevražd. Anonymita, kterou tyto platformy poskytují, navíc umožňuje, aby pachatelé zůstali neidentifikovatelnými, což zvyšuje rizika spojená s online trestnými činy (Prasanna, 2023, online).

Syndrom FoMO

Syndrom FoMO, termín, který vznikl relativně nedávno, se objevil s rozšířením technologií, které jsou nedílnou součástí našeho každodenního života. Zkratka FoMO pochází z anglického výrazu „Fear of Missing Out“, který označuje obavu z vynechání. Tento strach je úzce spojen s používáním sociálních sítí, kde se jedinci snaží být neustále informováni a být v obraze o všem. V důsledku toho se u některých jedinců může při odpojení od online světa vyvinout strach z toho, že budou chybět. Jedinci závislí na sociálních sítích mohou pociťovat úzkost při pomyslení, že nebudou pohotově reagovat na zprávy, že jim případně uniknou aktualizace od přátel nebo novinky z platform, jako je Facebook nebo Instagram. V důsledku toho rychle sahají po chytrém telefonu nebo alespoň po hodinkách, aby zkontrolovali aktuální dění ve virtuálním světě (Ducháčková, 2020, online).

Podle Brozmanové je syndrom FoMO často spojen se sklonem k sebe předvádění. Objevuje se touha být výrazný, úspěšný a zaujmout vedoucí postavení - potřeba ukázat světu své úspěchy. Úspěch má ve společnosti významnou hodnotu. Pokud se však zdá, že nás někdo „převyšuje“ v online sféře, vystavuje na odiv životní styl nebo majetek nad naše možnosti a vyzdvihuje to prostřednictvím platform, jako je Facebook, může to rychle vést k pocitům smutku, úzkosti a deprese (E-Bezpečí, 2017, online).

Počáteční příznaky se projevují nervozitou, netrpělivostí a zhoršenou náladou. Postupem času se může objevit nepozornost a nesoustředěnost. Schopnost soustředit se na práci může slábnout, protože se může objevovat nutkání neustále sahat po telefonu a kontrolovat sociální sítě. Mezi nejznepokojivější ukazatele toho, že něco není v pořádku, patří zvýšený pocit úzkosti, abstinenci příznaky, a dokonce i bušení srdce, pokud není možnost sledovat online aktivity (Ducháčková, 2020, online).

2 Vybraná rizika v kyberprostoru

Virtuální komunikace je důležitou součástí našich životů, ale, jak již bylo psáno v předchozí kapitole, nabízí jak pozitivní, tak negativní aspekty. Tato kapitola se zaměřuje na konkrétní hrozby spojené s virtuální komunikací, které představují rizika právě pro věkovou skupinu dospívajících.

Světová zdravotnická organizace (WHO) charakterizuje dospívání jako přechodnou fázi mezi dětstvím a dospělostí v období od 10 do 19 let (WHO, 2023, online). Dle autora Petra Macka (2003) je adolescence většinou datována od 15 do 20 let. Z pohledu autorky této práce je dospívání klíčovým obdobím, které formuje naši identitu, hodnoty a přístup k životu. Je to doba, kdy se učíme sebe sami poznávat, hledat své místo ve společnosti a přijímat zodpovědnost za své rozhodnutí a činy. Zároveň zastává názor, že dospívání není pevně vymezené období mezi určitými věkovými hranicemi, ale spíše individuální proces, který se liší pro každého jednotlivce.

Rizika kyberprostoru a virtuální komunikace jsou komplexní a je třeba na ně nahlížet v biopsychosociálním kontextu. Na psychosociální vývoj jedince působí řada vlivů, které utvářejí jeho zkušenosti s online riziky. Mezi ně patří především individuální faktory určující odolnost nebo náchylnost k online rizikům. Zranitelné a znevýhodněné děti, například děti s psychickými nebo sociálními problémy, jsou s větší pravděpodobností vystaveny rizikům spojeným s internetem (Ševčíková a kol., 2014).

2.1 Kyberšikana a její charakteristika

Existuje několik definicí kyberšikany, dle Kopeckého a Krejčí (2010, s. 11) se jedná o „*nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií (např. pomocí mobilních telefonů nebo služeb v rámci internetu), jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti*“. Černá (2013, s. 21) ve své knize uvádí tuto definici: „*Kyberšikana je kolektivní označení forem šikany prostřednictvím elektronických médií, jako je internet a mobilní telefony, které slouží k agresivnímu a záměrnému poškození uživatele těchto médií. Stejně jako tradiční šikana zahrnuje i kyberšikana opakované chování a nepoměr sil mezi agresorem a obětí*.“ Mezi základní znaky kyberšikany tedy patří to, že se děje prostřednictvím elektronických médií, je opakovaná, obsahuje záměrnou agresivitu a oběť toto chování vnímá jako nepříjemné a zraňující (Ševčíková a kol., 2014).

V posledních letech jsou hojně na celém světě prováděny rozsáhlé výzkumy kyberšikany. Například ve Spojených státech výzkumníci zdůrazňují, že kyberšikana není ovlivněna rozdíly mezi pohlavími, což naznačuje, že dívky nejsou náchylnější ke kyberšikaně více než chlapci. Kanadští výzkumníci mezitím zdůrazňují souvislost mezi kyberšikanou a tradiční šikanou a odhalují, že jedna třetina obětí kyberšikany zažila také tradiční školní šikanu. Výzkumníci z USA navíc upozorňují na fenomén výměny rolí, kdy jedinci, kteří byli dříve oběťmi šikany nebo kyberšikany, přecházejí do role agresorů (Kopecký a kol., 2015).

Formy kyberšikany

Kyberšikana zahrnuje široké spektrum způsobů chování, tudíž je nemožné jejich úplný výčet. Mezi formy kyberšikany patří (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013):

- **Publikování ponižujících záběrů nebo fotografií**

Útočník může získat ponižující materiál různými způsoby:

- Oběť útočnickovi materiál dobrovolně poskytne.
- Útočník získá neoprávněný přístup k materiálu (např. z mobilního telefonu nebo počítače).
- Útočník si materiál vytvoří sám (natačení).

Po zveřejnění ponižujícího materiálu jsou oběti vystaveny veřejnému posměchu nejen v rámci své místní komunity, ale potenciálně i globálnímu publiku na internetu, které může oslovit miliony uživatelů po celém světě.

- **Ponižování a pomlouvání**

Cílem je poškodit pověst oběti a narušit její vztahy, a to šířením nepravdivých informací o oběti nebo urážením a ponižujícím chováním.

- **Zesměšňování pomocí falešných účtů**

Při této formě kyberšikany útočník založí jménem oběti falešnou osobní stránku nebo elektronický účet na sociálních sítích, kde pak zveřejňuje nepravdivé informace, jako je smyšlená sexuální orientace nebo záliby, s úmyslem oběti ublížit.

- **Provokace a napadání uživatelů**

Jedná se o konfrontační a urážející interakci mezi uživateli využívajícími různé online komunikační nástroje, jako jsou diskusní fóra, chaty, e-mail a sociální sítě. Uživatelé se zapojují do komentování skutečných problémů,

jako je politika, sport, náboženství, filozofie nebo jiná témata. Cílem těchto útoků je provokovat a obtěžovat ostatní uživatele a přimět je k podobně agresivní odpovědi. Pokud jsou útočníci ignorováni, mohou se pokusit ztížit komunikaci „tapetováním“, které spočívá v zahlcení online diskusí nebo chatů opakujícím se textem. Iničiátoři těchto konfliktů jsou běžně označováni jako „internetoví trollové“.

- **Prozrazení tajemství jiné osoby s úmyslem poškodit oběť**

Útočník má k dispozici intimní nebo kompromitující materiály týkající se oběti, jako jsou osobní fotografie nebo důvěrné informace, které může zveřejnit online. Tyto materiály mohou být získány různými způsoby, včetně toho, že je oběť poskytne sama nebo že si je útočník vyžádá, přičemž může předstírat, že má o oběť skutečný zájem. Toto manipulativní chování využívá slabých míst v online komunikaci, takže pro oběť je obtížné rozpoznat skutečné záměry útočníka.

Charakteristika útočníka

Pachatelé kyberšikany jsou obvykle chlapani, kteří věnují značnou část svého času aktivitám na internetu, což jim umožňuje lépe porozumět internetovým aplikacím. U jejich rodičů vznikají obavy ohledně charakteru jejich používání internetu. Tito útočníci jsou často sociálně aktivní i v reálném světě, pěstují si pocit popularity a často se dopouštějí tradiční šikany (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Charakteristika oběti

Terčem kyberšikany jsou nejčastěji dívky, které se staly obětí i klasické šikany. Kromě toho jsou k virtuální šikaně náchylní jedinci, kteří vykazují vyšší závislost na internetu a mají méně reálných přátel. Tito jedinci aktivně vyhledávají kontakty v online sféře, často se prostřednictvím internetu stýkají s cizími lidmi. Společným znakem těchto obětí je jejich nedostatečné povědomí o možném zneužití informačních a komunikačních technologií. Tato nedostatečná informovanost je činí náchylnějšími k online rizikům, protože mohou nevědomky zveřejňovat osobní údaje a sdílet fotografie, aniž by plně chápaly možné důsledky (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

2.2 Kybergrooming a jeho význam

Kybergrooming je nebezpečná forma zneužívání na internetu, kdy se pachatel zaměřuje na děti s cílem manipulovat s nimi a přimět je k sexuálním aktivitám. Pachatel se snaží získat důvěru dítěte a postupně ho manipulovat k účasti na sexuálních aktech prostřednictvím webové kamery. Konečným cílem groomera je připravit dítě na skutečné setkání, které často vyústí v sexuální zneužití, šíření dětské pornografie nebo dokonce vraždu. Děti a mladí lidé se často domnívají, že na internetu potkali někoho výjimečného, kdo jim rozumí a stará se o ně, zatímco ve skutečnosti konverzují s dospělým, jehož záměrem je citově manipulovat a zneužít je (Krčmářová, 2012).

Fáze manipulace s obětí

Manipulace s dítětem probíhá ve čtyřech základních fázích, během nichž útočník používá různé techniky a postupy (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013):

1. Příprava na kontakt s obětí

V této fázi si pachatel připravuje podmínky pro provedení manipulace s obětí. To často zahrnuje shromažďování rozsáhlých informací o vybrané oběti, například údajů z jejího profilu na sociální síti. Následně jsou tyto informace využity k vytvoření falešné identity nebo získání autority.

2. Navázání kontaktu s obětí, navázání a posílení spojení

Ve druhé fázi se kyberzločinec snaží navázat kontakt s obětí a následně usiluje o vybudování a zintenzivnění jejich online vztahu.

3. Zprostředkování osobního setkání s obětí

Útočník, který má přístup k charakteristickým informacím a osobním údajům o oběti, začne plánovat osobní setkání. V této fázi pachatel používá cílené manipulační techniky.

4. Provedení osobního setkání s obětí

Osobní setkání představuje hlavní cíl kyberzločince a je logickým vyvrcholením předchozích fází.

Charakteristika predátora

Někdy může pachatel předstírat, že je někým v nouzi nebo že čelí krizi, a odvést tak pozornost dítěte od svého podezřelého chování. Trvají na tom, aby jejich interakce s dítětem zůstala utajena. Jejich rozhovory se často točí kolem pojmu „pravá láska“,

zahrnují diskuse o sexuálních záležitostech nebo žádosti o explicitní fotografie či setkání přes webovou kameru. Po navázání spojení online přechází groomer k telefonátům a domlouvání osobních schůzek. To může děti zmást, protože osoba, které v online světě důvěřovaly, se náhle pouští do nepříjemných akcí. Groomer s nimi může manipulovat, přesvědčovat je o falešných názorech a oslabovat jejich obezřetnost. Tento manipulativní přístup je náročné rozpoznat i pro dospělé, takže není překvapivé, že se děti kvůli nedostatku zkušeností stávají jeho obětí. Online groomerů často projevují trpělivost a potřebují dny nebo měsíce, aby si získali důvěru dítěte, než se s ním setkají v reálném životě. Snaží se oběť izolovat od rodiny, přátel a blízkých, pěstují v ní závislost a odrazují ji od toho, aby se svěřovala ostatním. Rozhovory s groomerem často končí způsobem, který dítěti ztěžuje odmítnutí dalšího kontaktu, a používají projevy náklonnosti a podpory, aby se cítilo nepříjemně, kdyby interakce skončila (Hulanová, 2012).

Charakteristika oběti

Osoby, které zažívají sexuální predátorství, mohou pocházet z různých socioekonomických podmínek, bez ohledu na to, zda ke zneužití dochází online nebo offline. Mezi oběťmi sexuálního násilí jsou nejčastěji postiženy dospívající dívky ve věku 13 až 17 let. Cílem sexuálního zneužívání a vykořisťování online jsou převážně ženy. Tyto činy mohou mít závažné a dlouhodobé následky, které často přetrvávají až do dospělosti. Následky mohou zahrnovat problémy s duševním zdravím, rozvoj poruch chování a závislostí. Oběti sexuálního zneužívání v dětství se navíc mohou samy stát pachateli. Závažnost následků se obvykle stupňuje s věkem zneužívaného dítěte a délkou trvání zneužívání. Při překonávání tohoto traumatu hraje zásadní roli podpora rodinných příslušníků. Kromě toho jsou ohroženy budoucí milostné a sexuální vztahy obětí. Některé děti se navíc uzavírají do sebe, nedostatečně komunikují s ostatními, projevují nedůvěru, zažívají úzkost, mají negativní vnímání sebe sama, identifikují se s rolí oběti, neustále se dostávají do situací, kdy jsou zneužívány, a zapojují se do sebepoškozujícího chování nebo mají sebevražedné tendence (Hulanová, 2012).

2.3 Sexting a jeho rizika

Jedna z prvních běžně používaných definic popisuje sexting jako šíření nahých fotografií prostřednictvím mobilních telefonů nebo jiných elektronických médií, například internetu. Někteří autoři sexting spojují především s mladou generací, která vytváří a sdílí

vlastní sexuálně explicitní obsah. Sullivan tuto definici rozšiřuje a zahrnuje do ní sugestivní textové zprávy a obrázky, které mohou zobrazovat nahé nebo částečně nahé osoby, včetně dětí i dospělých. Tyto materiály jsou pak šířeny prostřednictvím mobilních telefonů nebo internetu. Streichman dále zahrnuje sociální sítě, zejména Facebook, které usnadňují šíření takového obsahu (Szotkowski, Kopecký, Krejčí, 2013).

Termín sexting se pojí s dobrovolným sdílením osobního intimního obsahu, jako jsou fotografie, videa a texty, obvykle v online prostředí. Ačkoli sexting praktikují převážně dospělí, zejména v kontextu romantických vztahů, stále častěji se vyskytuje i mezi dětmi na základních školách. Sexting přináší mnoho různých rizik. Šířený materiál může být v online prostředí snadno nekontrolovatelný a může kolovat po delší dobu. Kromě toho je sexting v současné době považován za součást kyberšikany a dalšího rizikového chování v online sféře (E-Bezpečí, 2019, online).

Důvody praktikování sextingu

K zapojení do sextingu přispívá několik faktorů. Často je považováno za normální součást vztahů, slouží ke zmírnění nudy, je ovlivněno společenským tlakem a někdy je používáno jako prostředek pomsty vůči bývalému příteli. Podle různých autorů, včetně Alburyho, Crawforda, Lenharta, Döringa a Ringrose, hraje sexting roli v počátečních fázích romantických vztahů a slouží jako nástroj k upoutání pozornosti partnera, flirtování a vyvolání vzrušení. V navázaných vztazích je sexting vnímán jako projev lásky, intimity a vzájemné důvěry mezi partnery. Partneři, které od sebe dělí fyzická vzdálenost, navíc sexting často využívají jako způsob komunikace (Kopecký, Kožíšek, 2015, online).

Sexting se objevuje jako důsledek sociálního tlaku, přičemž řada zdokumentovaných případů poukazuje na vliv určitých sociálních skupin, jako jsou spolužáci nebo partneři. V případech, kdy k sextingu dochází v rámci milostného vztahu, mohou dívky zažívat nátlak ze strany svých partnerů, aby se do sextingu zapojily, a nakonec jej normalizovat jako běžný aspekt vztahu (Kopecký, Kožíšek, 2015, online).

Děti již od útlého věku hledají vzory chování, které by mohly napodobovat, a média jim často předkládají vzory, které normalizují akt odhalování se a sdílení intimity. Z tohoto důvodu nemusí sexting vnímat jako nebezpečný nebo rizikový, což vede k tomu, že si toto chování snadno osvojí. V mnoha zdokumentovaných případech sextingu,

do něhož byly zapojeny děti i dospělí, se zveřejněné intimní materiály staly zbraní. V některých případech byly intimní fotografie použity k vydírání, kdy počáteční komunikace mezi jednotlivci, zejména dětmi, přerostla ve výměnu stále intimnějších snímků (Kopecký, Kožíšek, 2015, online).

Nebezpečí spojená se sextingem

Sexting představuje značné riziko, protože oběť sdílí citlivé materiály, které mohou být zneužity k různým formám kybernetických útoků, jako je kyberšikana, cílená manipulace a vydírání. Tento obsah může v online prostředí přetrvávat delší dobu a je obtížné jej zcela odstranit. Dalším nebezpečím spojeným se sextingem je potenciální ztráta společenské pověsti a prestiže. Může negativně ovlivnit schopnost oběti zajistit si nebo udržet zaměstnání, ovlivnit společenské vztahy a vést k hanlivým označením v komunitě dospívajících, včetně veřejného ponižování a útoků (Kopecký a kol., 2015). Může mít právní důsledky, jedná se např. o trestný čin související s výrobou, držením a šířením dětské pornografie. Také bývá spojován s obviněními, jako je ohrožování výchovy dítěte (E-Bezpečí, 2019, online).

3 Bezpečná virtuální komunikace

Bezpečnost na internetu je v dnešní digitální době zásadním problémem, protože online svět hraje v našem každodenním životě nedílnou roli. Vzhledem k tomu, že se jednotlivci všech věkových kategorií pohybují v rozsáhlém prostředí internetu, kde hledají informace, komunikují a baví se, je nezbytné uvědomovat si možná rizika a chovat se na internetu zodpovědně. Klíčové je mít základní znalosti bezpečnosti na internetu, které přispějí k pozitivnímu a bezpečnému chování na internetu, od rozpoznání běžných online hrozeb až po ochranu soukromí.

3.1 Prevence rizikové komunikace na internetu

Hlavním cílem účinné prevence je zajistit, aby se rizikovému chování zabránilo nebo aby se minimalizovalo. Proto je nezbytné zahájit preventivní aktivity v co nejranější fázi, ideálně v raném dětství. Stejně tak je však nezbytné, aby preventivní aktivity odpovídaly věku dětí. U mladších dětí (1. stupeň ZŠ nebo MŠ) by měl být kladen důraz na obecná témata týkající se základních bezpečnostních návyků (např. hesla, dvoufázové zabezpečení, ochrana osobních údajů, porozumění bezpečné komunikaci na internetu atd.) Naopak u starších dětí by se měl důraz přesunout na konkrétnější témata a cíleně se zabývat problémy, jako je kyberšikana, sexting, rizika spojená se sociálními sítěmi apod. Účinná preventivní opatření by se měla vyznačovat dlouhodobým a kontinuálním charakterem (Kopecký, 2023, online).

Rizikům, které vyplývají z používání internetu, se věnuje specializovaná webová platforma v rámci projektu E-Bezpečí. Zaměřuje se na prevenci, vzdělávání, výzkum, intervenci a osvětu související s rizikovým chováním na internetu. Projekt E-Bezpečí, který realizuje Centrum prevence rizikové virtuální komunikace Pedagogické fakulty Univerzity Palackého ve spolupráci s dalšími organizacemi, vede Kamil Kopecký. Tento projekt se zaměřuje především na kyberšikanu a sexting, kyberstalking a stalking, rizika spojená se sociálními sítěmi, hoaxy, spamy a falešné zprávy, závislosti na internetu, fenomén YouTubering a zneužívání osobních údajů v prostředí elektronických médií (Učitel21, 2021, online).

Preventivní doporučení pro rodiče sloužící k zajištění bezpečnosti dítěte na sociálních sítích (Nidirect, 2024, online):

1. Zkontrolujte, zda vaše dítě nezveřejňuje osobní údaje, jako je poloha, e-mailová adresa, telefonní číslo nebo datum narození.
2. Ujistěte se, že vaše dítě je opatrné při sdílení obrázků a zpráv, dokonce i s důvěryhodnými přáteli. Jakmile jsou tyto informace na internetu, mohou se široce šířit a odstranit je může být velmi obtížné.
3. Podporujte své dítě, aby vám sdělovalo, pokud zažije něco urážlivého nebo znepokojujícího.
4. Zaznamenávejte vše, co je považováno za urážlivé, a nahlašujte případné problémy správě stránek. Většina sociálních sítí má jednoduchý postup pro nahlášení, který se aktivuje kliknutím na odkaz na stránce.
5. Ujistěte se, že jsou si vědomi, že zveřejňování nebo sdílení materiálů, které by mohly porušovat autorská práva, je nezákonné.
6. Pokud si vaše dítě najde online přítele a plánuje s ním setkání v reálném životě, doporučuje se, abyste šli s ním a ověřili, zda je osoba skutečně tou, za koho se vydává.
7. Poučte je o online podvodech a varujte před nabídkami, které se zdají příliš dobré na to, aby byly pravdivé.
8. Doporučte jim, aby se nezapojovaly do online diskusí o sexu, protože ty mohou přitahovat potenciálně nebezpečné uživatele.
9. Pokud máte podezření, že vaše dítě je obtěžováno nebo někdo na sociálních sítích nebezpečným způsobem komunikuje, měli byste se obrátit na policii.

3.2 Pravidla netikety

Termín „netiketa“ vznikl spojením slov „net“ (označující síť nebo internet) a „etiketa“. Představuje ucelený soubor pokynů upravujících zdvořilé chování uživatelů v online prostředí (E-bezpečí, 2021, online).

Pravidla netikety (E-bezpečí, 2021, online):

1. Mějte na paměti, že na druhé straně online komunikace je člověk.

Základní zásada netikety zdůrazňuje, že online komunikace zahrnuje interakci se skutečnými lidmi. Proto je důležité chovat se k ostatním tak, jak si přejeme, aby se chovali k nám. Ve virtuálním prostředí představuje

absence mimiky a gest problém, který často vede k nesprávné interpretaci sdělení.

2. Při komunikaci v online světě dodržujte stejná pravidla jako v reálném životě.

V reálném světě se jednotlivci obvykle řídí zákony a předpisy kvůli zásadám, jejich vnímanému významu nebo obavám z následků jejich porušení. V kybernetickém světě je však pravděpodobnost odhalení a potrestání nápadně nízká. Tato situace může vést uživatele internetu k zanedbávání dodržování komunikačních norem, což vede k chování, které překračuje normy nevirtuálních interakcí. Chování v online prostředí by mělo odpovídat normám pozorovaným v nevirtuálním světě nebo je převyšovat.

3. Rozlišujte, kde se v kybernetickém světě nacházíte.

Naše komunikace v online sféře by měla být kontextově specifická, a to s ohledem na virtuální prostor nebo platformu, kde k interakci dochází.

4. Buďte ohleduplní k časovým možnostem ostatních.

Při zasílání zpráv ostatním je nutné poskytovat hodnotný obsah, který respektuje jejich čas.

5. Prezentujte se v online prostoru pozitivně.

Měli bychom využít anonymity online světa, kde se nehodnotí na základě fyzického vzhledu. Ve virtuálním prostoru jsou jednotlivci hodnoceni především na základě jejich online komunikace, vyjadřování a sdíleného obsahu, nikoli na základě vnějších atributů, jako je barva pleti, váha, věk nebo oblečení. Kvalita komunikace, včetně faktorů, jako je pravopis a gramatika, se stává klíčovým faktorem při utváření online image.

6. Buďte ohleduplní k soukromí ostatních.

Jedná se o základní zásady pravidel ochrany soukromí uživatelů v rámci netikety. Zakazuje neoprávněný přístup k e-mailovým účtům nebo profilům jiných uživatelů.

7. Projevte pochopení a odpuštění vůči chybám druhých.

Důležité je projevovat toleranci vůči ostatním uživatelům internetu a zdržet se veřejného upozorňování na jejich komunikační chyby. Pokud je nutné upozornit na chybu uživatele, doporučuje se spíše použít soukromou zprávu než se pouštět do veřejného znevažování.

3.3 Bezpečné používání internetu

Pro bezpečné používání internetu je důležité si uvědomit, že vzhledem k obrovskému počtu uživatelů, nelze věřit všemu, co je na internet umístováno. Z tohoto důvodu je vždy dobré ověřovat si pravdivost informací. Ke kontaktům, které navážete na internetu, je nutné přistupovat skepticky. V prostředí kyberprostoru je jednoduché vytvořit falešný pocit důvěrnosti. Zdržte se online aktivit, které jsou vám nepříjemné, protože nikdo na internetu nemá právo vás nutit k nežádoucím činnostem. Buďte obezřetní vůči osobám, které používají různé taktiky, například výhrůžky, aby s vámi manipulovali. Dodržujte pravidla slušného chování, která platí i pro komunikaci na internetu (Černá, 2013).

Pravidla bezpečného používání internetu (Záliš, 2006, online):

- Mějte na paměti, že obezřetný uživatel internetu je ten, kdo je opatrný.
- Zdržte se sdílení své adresy nebo telefonního čísla, osoba za obrazovkou je pro vás neznámá.
- Vyvarujte se předávání své fotografie nebo prozrazování svého věku prostřednictvím internetu.
- Chraňte své internetové heslo a zdržte se jeho sdílení s přáteli.
- Ignorujte neslušné, urážlivé nebo vulgární e-maily a neodpovídejte na ně.
- Pokud je obrázek nebo e-mail nějakým způsobem šokující, okamžitě webovou stránku opusťte.
- Předcházejte virům tím, že nebudete otevírat přílohy zpráv z neznámých adres.
- K informacím získaným na internetu přistupujte skepticky; ne všem zdrojům lze věřit.

To, co se rozhodnete sdílet na sociálních sítích, je vždy vaše rozhodnutí, ale to, co s vašimi informacemi udělají ostatní, nemusíte mít vždy pod kontrolou. Zjistěte, jak nahlásit, zablokovat a filtrovat obsah. Upravte si nastavení soukromí na webu podle svého pohodlí a vyberte možnosti, které omezují, kdo může zobrazit vaše informace (RAINN, 2024, online).

4 Výskyt rizikové virtuální komunikace žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami

Tato kapitola je empiricky orientovaná. Zahrnuje formulaci výzkumného problému společně s cíli a předpoklady, metodologií a výsledky výzkumného šetření, které je zaměřeno na výskyt rizikové virtuální komunikace žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami.

V současné digitální éře se stále více dětí a mladých lidí zapojuje do online komunikace, a to zejména prostřednictvím sociálních sítí a chatovacích platform. Tato změna v chování mládeže s sebou přináší řadu nových výzev a rizik, mezi něž patří i možnost rizikové komunikace s neznámými osobami. Tato problematika nabývá na důležitosti v kontextu žáků 2. stupně základních škol, kteří jsou často náchylní k objevování nových forem digitální interakce.

4.1 Výzkumný problém, cíle a hypotézy

Gavora (2010) uvádí, že výzkum začíná stanovením výzkumného problému, který výzkumník přesně formuluje a určuje, co chce zkoumat. Výzkumný problém představuje základ, od kterého se odvíjí všechny následující kroky ve výzkumu. V počáteční fázi si výzkumník jasně stanoví, o čem chce zkoumat, kdo jsou jeho subjekty, a v jakých konkrétních situacích a podmínkách bude probíhat zkoumání.

Výzkumný problém této práce se zaměřuje na potenciální nebezpečí spojená s virtuální komunikací žáků, ve věku 11 až 17 let (2. stupeň základní školy), s neznámými osobami. Tato situace může přinášet různá rizika a otázky týkající se bezpečnosti a chování v online světě. Věková kategorie žáků je stanovena v souladu s ustanovením § 36 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb. školský zákon.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit rizika spojená s virtuální komunikací žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami. Konkrétně se zaměřuje na potenciální hrozby, jako jsou možnosti kontaktu s nevhodným obsahem, riziko kyberšikany, a možnost zneužití osobních údajů.

Pro empirickou část práce bylo stanoveno 5 hypotéz, které vycházejí z poznatků, jenž jsou o zkoumaném jevu známy (Gavora, 2010).

- **Hypotéza č. 1:** Chlapci častěji komunikují s neznámými osobami na internetu než dívky.
- **Hypotéza č. 2:** Minimálně 40 % žáků bylo někdy na internetu v kontaktu s neznámou osobou.
- **Hypotéza č. 3:** Více než 45 % žáků 2. stupně základních škol již někdy sdělilo neznámé osobě na internetu své osobní údaje.
- **Hypotéza č. 4:** Méně než 25 % žáků se na internetu, při komunikaci s neznámou osobou, setkalo s obtěžujícím chováním.
- **Hypotéza č. 5:** Chlapci jsou ochotnější setkat se s neznámou osobou v reálném světě více než dívky.

Každá formulovaná hypotéza vychází z výzkumů provedených v minulosti. Pro lepší pochopení je každá hypotéza rozebrána:

- **H1: Chlapci častěji komunikují s neznámými osobami na internetu než dívky.**

Inspirací pro první hypotézu byl výzkum EU Kids Online IV v České republice, ve kterém se můžeme dočíst, že chlapci na internetu komunikovali s někým neznámým o něco častěji (51 %) než dívky (45 %) (Bedrošová a kol., 2018).

- **H2: Minimálně 40 % žáků bylo někdy na internetu v kontaktu s neznámou osobou.**

Druhá hypotéza je opřena taktéž o výzkum EU Kids Online IV v České republice, kde je uvedeno, že skoro polovina dětí a dospívajících měla někdy online kontakt s osobou, kterou dosud nepotkala osobně (Bedrošová a kol., 2018).

- **H3: Více 45 % žáků 2. stupně základních škol již někdy sdělilo neznámé osobě na internetu své osobní údaje.**

Třetí hypotéza vychází z tiskové zprávy E-Bezpečí (2014), která přichází se zjištěním, že děti mají vysokou míru ochoty sdílet osobní údaje s lidmi, které znají pouze z online prostředí.

- **H4: Méně než 20 % žáků se na internetu, při komunikaci s neznámou osobou, setkalo s obtěžujícím chováním.**

Čtvrtá hypotéza byla opět inspirována výzkumem EU Kids Online IV v České republice, kde sice není uvedeno, že se jednalo o obtěžující chování neznámou osobou, ale je zde procentuálně vyjádřen počet obětí (15 %), které se setkaly s agresí

prostřednictvím mobilního telefonu, počítače nebo jiného zařízení (Bedrošová a kol., 2018).

- **H5: Chlapci jsou ochotnější setkat se s neznámou osobou v reálném světě více než dívky.**

Pátá hypotéza vyplývá z výzkumu Kamila Kopeckého, Reného Szotkowského a Pavly Dobešové (2021), který se zabýval rizikovou komunikací a seznamováním českých dětí v kyberprostoru. Z odpovědí respondentů vychází najevo fakt, že chlapci jsou ochotnější setkat se s neznámou osobou v reálném světě.

Realizace kvantitativně orientovaného průzkumu proběhla pomocí dotazníku (viz Příloha), který byl vybrán kvůli povaze zkoumaného problému. Dotazník byl anonymní a byl distribuován elektronicky prostřednictvím služby Google Formuláře. Průzkum probíhal na přelomu března a dubna 2024.

Dotazník je rozdělen do dvou částí. První část zahrnuje oslovení, představení výzkumníka, žádost o vyplnění, objasnění účelu dotazníku a poděkování za jeho vyplnění. Druhou část tvoří již samotný dotazník, který obsahuje celkem 12 otázek, z nichž 4 byly doplňkové a navazovaly na dané odpovědi žáků. Průzkum byl proveden na dvou konkrétních základních školách:

- Základní škola a mateřská škola Libchavy
- Základní škola Habrmanova v České Třebové

Důvodem výběru žáků 2. stupně základních škol, je skutečnost, že jsou ve věkové skupině, která je zvláště citlivá na online rizika a potenciální nebezpečí. V tomto věku mohou být žáci více náchylní k nedostatečnému uvědomění si rizik internetové komunikace s neznámými lidmi a mohou se tak dostat do nebezpečných situací.

4.2 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvořili žáci 2. stupně základních škol. Celkový počet respondentů činil 168 žáků, z toho 83 dívek a 85 chlapců. V dotazníku je tedy téměř stejné množství chlapců i dívek, což poskytuje vyvážený vzorek a umožňuje srovnání odpovědí mezi oběma pohlavími. Nejčastěji zastoupené věkové skupiny mezi respondenty byly 13 let (43 žáků), 14 let (49 žáků) a 15 let (37 žáků). Nejvíce respondentů pocházelo z 8. a 9. třídy, což koresponduje s věkovými skupinami.

Tabulka č. 1: Pohlaví respondenta

Pohlaví	Četnost	Procenta
Žena	83	49,4 %
Muž	85	50,6 %
Celkem	168	100 %

Tabulka č. 2: Věk respondenta

Věk	Četnost	Procenta
11 let	10	6 %
12 let	23	13,7 %
13 let	43	25,6 %
14 let	49	29,2 %
15 let	37	22 %
16 let	6	3,6 %
Celkem	168	100 %

Tabulka č. 3: Třída, kterou žák navštěvuje

Třída	Četnost	Procenta
6. třída	28	16,7 %
7. třída	39	23,2 %
8. třída	49	29,2 %
9. třída	52	31 %
Celkem	168	100 %

4.3 Vyhodnocení a interpretace získaných výsledků

V této kapitole jsou prezentovány výsledky dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo celkem 170 respondentů. Nicméně, z důvodu nevhodných nebo nerelevantních odpovědí museli být vyřazeni 2 respondenti. S ohledem na téma práce bylo rovněž nezbytné provést selekci respondentů, kteří měli zkušenost s komunikací s neznámými osobami prostřednictvím internetu a těch, kteří s takovou situací nepřišli do styku. K tomuto účelu

byla použita otázka č. 4, což vedlo k vyčlenění 132 respondentů ze 168, kteří pokračovali ve vyplňování dotazníku.

Dotazník, který byl respondentům předložen, obsahoval celkem 5 uzavřených otázek, 3 polouzavřené otázky a 4 otevřené otázky. Jedna z otevřených otázek byla zaměřena na věk respondentů, zatímco ostatní 3 tvořily doplňkové otázky, jež měly za úkol doplnit kontext a detaily k výsledkům. Vyhodnocení dotazníkového šetření začíná interpretací otázky č. 4. Tento přístup je zvolen z toho důvodu, že první tři otázky byly zaměřeny na specifikaci výzkumného vzorku.

- **Otázka č. 4: Psal/a sis někdy na internetu s někým, koho jsi vůbec neznal/a?**

Tabulka č. 4: Komunikace s neznámými osobami na internetu

Možnosti	Četnost	Procenta
Ano, často.	22	13,1 %
Ano, několikrát měsíčně.	27	16,1 %
Ano, jen jednou či dvakrát.	83	49,4 %
Ne, nikdy.	36	21,4 %
Celkem	168	100 %

Otázka čtvrtá se zabývala zkušenostmi respondentů s komunikací s neznámými osobami online, tyto zkušenosti byly různé. Přibližně stejný počet respondentů odpověděl, že si s nimi psali „často“ a „několikrát měsíčně“. Nejčastěji zvolenou odpovědí bylo „Ano, jen jednou či dvakrát“, což může naznačovat, že respondenti preferovali odpověď, která působila vlídněji a méně závazně. Odpověď „Ne, nikdy“ byla zvolena 36 respondenty, pro které byl zároveň i dotazník ukončen.

Výsledky čtvrté otázky skutečně potvrzují **H2: Minimálně 40 % žáků bylo někdy na internetu v kontaktu s neznámou osobou**. Podle získaných dat 132 žáků, což představuje 78,6 % respondentů, uvedlo, že již bylo v kontaktu s neznámou osobou na internetu. To potvrzuje, že významná část žáků, se s nimi setkala.

Tabulka č. 5: Komunikace s neznámými osobami na internetu - dívky

Možnosti	Četnost	Procenta
Ano, často.	6	7,2 %
Ano, několikrát měsíčně.	14	16,9 %
Ano, jen jednou či dvakrát.	45	54,2 %
Ne, nikdy.	18	21,7 %
Celkem	83	100 %

Tabulka č. 6: Komunikace s neznámými osobami na internetu - chlapci

Možnosti	Četnost	Procenta
Ano, často.	16	18,8 %
Ano, několikrát měsíčně.	14	16,5 %
Ano, jen jednou či dvakrát.	37	43,5 %
Ne, nikdy.	18	21,2 %
Celkem	85	100 %

Výsledky čtvrté otázky současně vyvracejí **H1: Chlapci častěji komunikují s neznámými osobami na internetu než dívky**. Na základě získaných dat lze konstatovat, že tato hypotéza není potvrzena, neboť výsledky ukazují, že frekvence komunikace s neznámými osobami na internetu je mezi oběma pohlavími podobná.

- Otázka č. 5: **Jakými způsoby se nejčastěji bavíš s lidmi online, které neznáš? (Můžete vybrat více možností.)**

Tabulka č. 7: Způsoby virtuální komunikace s neznámými osobami

Možnosti	Četnost	Procenta
Sociální sítě	104	78,8 %
Online hry	75	56,8 %
Diskusní fóra	7	5,3 %
Chatovací aplikace	38	28,8 %

Otázka pátá poskytuje poznatky o preferovaných způsobech komunikace respondentů s neznámými osobami online. Nutno podotknout, že této otázky

se zúčastnilo 132 respondentů. Nejčastěji zvoleným způsobem komunikace byly sociální sítě, které preferovalo celkem 104 respondentů. Tento výsledek naznačuje, že sociální sítě jsou pro mnoho respondentů hlavním prostředkem komunikace. Pro část respondentů jsou online hry také důležitým prostředkem interakce s neznámými osobami, celkem pro 75 respondentů. Následující nejčastěji zvolenou možností byly chatovací aplikace, které preferovalo 38 respondentů. Naopak nejméně častou volbou byly diskusní fóra, kterou zvolilo pouze 7 respondentů. To naznačuje, že diskusní fóra nejsou pro většinu respondentů primárním prostředkem komunikace.

- **Otázka č. 6: Už jsi někdy sdělil/a přes internetu své osobní údaje někomu, koho neznáš?**

Tabulka č. 8: Sdílení osobních údajů neznámým osobám na internetu

Možnosti	Četnost	Procenta
Ano	23	17,4 %
Ne	109	82,6 %
Celkem	132	100 %

Otázka šestá může být chápána tak, že většina respondentů je obezřetná ve sdílení svých osobních údajů s neznámými osobami na internetu. Pouze 23 respondentů (což představuje menšinu) uvedlo, že někdy sdělili své osobní údaje někomu, koho neznají. Tento relativně nízký počet může být způsoben nedostatečnou specifikací pojmu „osobní údaje“ v otázce, což mohlo vést k rozdílnému chápání tohoto pojmu. Naopak většina respondentů (109) odpověděla „Ne“, to by mohlo znamenat, že jsou si respondenti vědomi rizik spojených se sdílením osobních údajů na internetu.

Těmito výsledky byla vyvrácena **H3: Více 45 % žáků 2. stupně základních škol již někdy sdělilo neznámé osobě na internetu své osobní údaje**. Celkem 17,4 % žáků uvedlo, že sdělili své osobní údaje někomu, koho neznají.

- **Otázka č. 7: Jaké osobní údaje jsi sdělil/a někomu, koho neznáš? (Můžete vybrat více možností.)**

Tabulka č. 9: Sdělené osobní údaje neznámým osobám na internetu

Možnosti	Četnost	Procenta
Celé své jméno a příjmení	17	73,9 %
Název školy, do které docházím	8	34,8 %
Adresa, kde bydlím	3	13 %
Své telefonní číslo	10	43,5 %
Číslo platební karty	0	0 %

Otázka sedmá poskytuje pohled na to, jaké osobní údaje respondenti nejčastěji sdělili neznámým osobám na internetu. Nejběžněji sdělovaným údajem bylo celé jméno a příjmení, tuto možnost zvolilo 17 respondentů. Tento údaj je často považován za základní informaci a může být snadno dostupný z různých zdrojů. Dalším často sdíleným údajem bylo telefonní číslo, které uvedlo 10 respondentů. Název školy, do které respondenti docházejí, byl dalším sdíleným údajem, celkem 8 respondentů tak učinilo. Tento údaj může být považován za méně citlivý, ale může poskytnout informace o tom, kde se respondent pohybuje. Adresa bydliště byla sdělena 3 respondenty. Adresa je velmi citlivou informací a její sdílení s neznámými osobami online může být rizikové. Nikdo z respondentů nezvolil možnost „Číslo platební karty“. Je důležité, aby uživatelé byli obezřetní při sdílení citlivých informací a chránili své soukromí i v online prostředí.

- **Otázka č. 8: Proč jsi tyto své osobní údaje sdílela s člověkem, kterého neznáš?**

Tabulka č. 10: Důvod sdělení osobních údajů

Odpovědi	Četnost
Důvěřoval/a jsem té osobě.	3
Aby věděl/a, kdo jsem.	3
Přesvědčení, že není šance, aby si dotyčného našel v reálném světě.	1
Protože neznámá osoba tyto údaje požadovala.	3
Nevím.	4

Odpovědi	Četnost
Po dlouhodobé komunikaci, kde součástí byly i videohovory.	1
Po dlouhodobé komunikaci.	2
Kvůli prodeji věci.	1
Pocit, že neznámou osobu znám.	3
Nevidím na tom nic špatného.	1
Protože jsem si to ve svém věku neuvědomoval.	1
Celkem	23

Výsledky této doplňovací otázky poskytují zajímavý náhled na motivace, které stály za sdílením osobních údajů s neznámými osobami na internetu. Vzorek respondentů, ačkoli není rozsáhlý, poskytuje několik klíčových důvodů, které byly opakovaně uváděny. Nejčastěji uváděnou odpovědí bylo „Nevím“, což naznačuje, že někteří respondenti mohou jednat bez dostatečného uvědomění si rizik spojených se sdílením osobních informací. Další běžnou odpovědí bylo „Důvěřoval/a jsem té osobě“, kdy důvěru můžeme opět dát do spojitosti s nevědomím ohledně rizik se sdílením osobních údajů. Za zmínku stojí, že někteří respondenti zdůrazňovali dlouhodobou komunikaci, včetně videohovorů, jako faktor, který je motivoval k sdílení osobních údajů s neznámými osobami. Tato skutečnost poukazuje na to, že pro některé žáky může trvání a intenzita virtuálního kontaktu vést k pocitu sounáležitosti či důvěry. Další důvody, jako je „Aby věděla, kdo jsem“ a „Pocit, že neznámou osobu znám“, mohly být motivovány zejména online prostředím, kde se lidé mohou cítit odvázanější. Mezi další důvody, které byly uváděny spíše jednotlivě, se objevují různé kontexty a motivace, jako je prodej věci nebo nedostatek povědomí o rizicích sdílení údajů.

Celkově tyto odpovědi naznačují, že lidé mohou mít různé důvody a motivace ke sdílení svých osobních údajů s neznámými osobami, přičemž povaha těchto důvodů se může lišit v závislosti na individuálních preferencích, zkušenostech a vnímání rizik.

- Otázka č. 9: **Setkal/a ses někdy s nějakou formou nepříjemného chování na internetu v souvislosti s komunikací s neznámým člověkem? (Můžete vybrat více možností.)**

Tabulka č. 11: *Formy nepříjemného chování při virtuální komunikaci*

Možnosti/Odpovědi	Četnost
Ano, někdo mě urážel nebo ponižoval.	42
Ano, někdo mě obtěžoval nebo šikanoval.	16
Ano, někdo mi vyhrožoval.	15
Ano, někdo mě požádal o nevhodný obsah.	31
Ne, nebyl/a jsem vystaven/a žádnému nepříjemnému chování.	57
Jiné: Já jsem vyhrožoval	1

Otázka devátá byla zaměřena na zkušenosti respondentů s nepříjemným chováním na internetu v souvislosti s komunikací s neznámými osobami. Výsledky naznačují, že významná část respondentů se setkala s různými formami negativního chování. Přibližně třetina respondentů se setkala s urážením nebo ponižováním, což poukazuje na rozšířenost negativního chování v online prostředí. Vyplynula také znepokojivá skutečnost, přibližně čtvrtina respondentů byla požádána o zaslání nevhodného obsahu, jako jsou intimní fotografie. Je také důležité zdůraznit, i přestože to uvedlo nižší procento respondentů, že setkání s obtěžováním, šikánováním nebo vyhrožováním představuje vážný problém, který může mít negativní dopady na psychické zdraví a pohodu jednotlivců. Objevila se i odpověď, kde se sám žák přiznal k vyhrožování, z čehož můžeme konstatovat, jak důležité je věnovat se nejen ochraně obětí, ale také prevenci agresivního chování samotných uživatelů. Zároveň je důležité podotknout, že 57 respondentů se zatím s těmito formami negativního chování neseťkala.

V této otázce došlo k vyvrácení **H4: Méně než 20 % žáků se na internetu, při komunikaci s neznámou osobou, setkalo s obtěžujícím chováním.** S obtěžujícím chováním na internetu při komunikaci s neznámou osobou se setkala 74 žáků (56,1 %), kdy někteří zažili jednu z forem obtěžujícího chování a někteří více forem.

- **Otázka č. 10: Kdyby ti nabídla osoba, se kterou si píšeš, ale znáš ji jenom přes internet, že se můžete setkat osobně, souhlasil/a bys s touto schůzkou?**

Tabulka č. 12: Možnost osobního setkání s neznámou osobou z internetu

Možnosti	Četnost	Procenta
Ano	10	7,6 %
Spíš ano	22	16,7 %
Spíš ne	62	47 %
Ne	38	28,8 %
Celkem	132	100 %

Otázka desátá zjišťovala, jaké jsou postoje respondentů k možnosti setkat se osobně s neznámou osobou, se kterou komunikují přes internet. Z výsledků můžeme vyčíst obezřetnost a opatrnost vůči setkání se s takovou osobou. Přibližně polovina respondentů by se spíše nesešla s neznámou osobou z internetu a další významná část by se s neznámou osobou určitě nesešla, což naznačuje, že mají obavy z osobního setkání s někým, koho neznají osobně. Nicméně existuje menší, avšak nezanedbatelný podíl respondentů, kteří by souhlasili s osobním setkáním s neznámou osobou z internetu, ať už s jistou rezervou nebo s jasným souhlasem. Tito respondenti pravděpodobně považují možnost osobního setkání za příležitost k navázání reálného vztahu nebo prostředek ke zlepšení komunikace. Celkově vyplývá z těchto výsledků, že má většina respondentů obavy ohledně setkání s neznámými osobami z internetu.

Tabulka č. 13: Možnost osobního setkání s neznámou osobou z internetu – dívky

Možnosti	Četnost	Procenta
Ano	4	6,2 %
Spíš ano	12	18,5 %
Spíš ne	23	35,4 %
Ne	26	40 %
Celkem	65	100 %

Tabulka č. 14: Možnost osobního setkání s neznámou osobou z internetu – chlapci

Možnosti	Četnost	Procenta
Ano	6	9 %
Spíš ano	10	14,9 %
Spíš ne	39	58,2 %
Ne	12	17,9 %
Celkem	67	100 %

V desáté otázce byla zároveň vyvrácena **H5: Chlapci jsou ochotnější setkat se s neznámou osobou v reálném světě více než dívky**. Hypotéza, která předpokládala vyšší ochotu chlapců setkat se s neznámou osobou v reálném světě než u dívek, nebyla potvrzena. Namísto toho se ukázalo, že obě pohlaví mají podobnou míru ochoty setkat se s neznámou osobou z internetu. Riziko spojené s možným setkáním s neznámou osobou z internetu je relevantní pro obě pohlaví, a není třeba pohlaví zvlášť zohledňovat při posuzování tohoto rizika.

- **Otázka č. 11: Proč bys souhlasil/a s danou schůzkou?**

Tabulka č. 15: Důvod souhlasu k setkání s neznámou osobou z internetu

Odpovědi	Četnost
Nevím.	8
Kdybych si s ním psal/a už nějakou dobu.	5
Kdybych si s ním psal/a a volal/a už nějakou dobu.	4
Zvědavost, kdo je ta osoba.	7
Protože je ta osoba sympatická.	5
Protože se mi ta osoba líbí.	1
Důvěřoval/a bych té osobě.	2
Celkem	32

Otázka jedenáctá se týkala důvodů souhlasu s možností setkání s neznámou osobou z internetu. Nejčastějším důvodem k souhlasu se schůzkou byl fakt, že sami nevědí, proč by s ní měli souhlasit. Tato odpověď může být spojena s nedostatkem zkušeností v podobných situacích nebo s nedostatkem informací

o možných rizicích. Někteří respondenti uváděli jako důvod zvědavost, nejspíš, aby zjistili, jaká osoba se skrývá za virtuální komunikací a jaká je ve skutečnosti. Setkání s neznámou osobou z internetu kvůli sympatiím nebo kvůli dlouhodobé komunikaci, byly další dva důvody, kvůli kterým by byli žáci ochotni uskutečnit setkání. Pro některé respondenty by byla důvěra v danou osobu klíčovým důvodem k souhlasu se schůzkou. A posledním z důvodů, který by nejspíš vedl ke kladnému rozhodnutí, tedy ke uskutečnění setkání, byl, že se mu/jí neznámá osoba líbí.

Celkově lze z těchto odpovědí vyčíst, že motivace k souhlasu s možností setkání s neznámou osobou z internetu může být různorodá a závisí na individuálních preferencích. Je důležité být obezřetný a zvážit rizika před setkáním s neznámou osobou z internetu.

- **Otázka č. 12: Řekl/a bys někomu o tom, že se máš sejit s neznámou osobou (např. rodičům, kamarádům, sourozenci, nebo někomu jinému)? Pokud ano, kdo by to byl?**

Tabulka č. 16: Informování další osoby o setkání s neznámou osobou z internetu

Odpovědi	Četnost
Kamarádce/kamarádovi	7
Kamarádce/kamarádovi a rodičům	6
Kamarádce/kamarádovi a sourozenci	2
Sourozenci	2
Rodičům	5
Učitelce	1
Ano (bez uvedení osoby)	5
Neřekl/a	2
Nevím	2
Celkem	32

Otázka dvanáctá přináší informace o tom, komu by se respondenti svěřili, pokud by si dohodli schůzku s neznámou osobou z internetu. Nejčastěji by se respondenti svěřili svým kamarádům, což naznačuje, že považují své přátele za důvěryhodné a podpůrné osoby. Dále by se někteří respondenti svěřili jak kamarádům, tak i svým rodičům, z toho můžeme vyvodit, že pro ně mohou být jak přátelé, tak rodina důležitými zdroji

podpory a porozumění. Méně zastoupené odpovědi zahrnovaly i sdělení informace sourozencovi, tudíž pro některé respondenty jsou i sourozenci důležitou podpůrnou sítí. Je také zajímavé, že někteří respondenti by se svěřili, ale nevědí komu. To může poukazovat na nedostatek důvěry v blízké osoby. Jedna odpověď ukázala na možnost svěřeni se učitelce, pro některé respondenty může být tedy důležitým zdrojem opory i důvěryhodný dospělý mimo jejich rodinu a přátele.

Pro většinu respondentů by bylo důležité sdílet informace o plánovaném setkání s neznámou osobou s někým blízkým, toto rozhodnutí může být zásadní pro zajištění bezpečnosti a podpory v případě potřeby.

4.4 Shrnutí

Empirická část této práce se zabývala analýzou rizik spojených s virtuální komunikací žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami na internetu.

Z výsledků vyplývá, že čtyři hypotézy byly vyvráceny, zatímco jedna byla potvrzena. Je důležité podotknout, že výsledky by mohly být odlišné, pokud by se do průzkumu zapojilo více respondentů. Avšak kvůli technickým problémům na jedné ze škol, které se objevily během sběru dat, nebylo možné získat vyšší počet respondentů.

Z analýzy dotazníků vyšlo najevo, že mezi chlapci a dívkami je podobná frekvence komunikace s neznámými osobami na internetu, což vyvrací hypotézu o častější komunikaci chlapců. Zároveň potvrzuje, že významná část respondentů byla v kontaktu s neznámými osobami online. Z výsledků výzkumu EU Kids Online IV v České republice, kterého se zúčastnilo 2825 respondentů, vyplynula tato skutečnost: chlapci (51 %) komunikovali s neznámými osobami více než dívky (45 %) (Bedrošová a kol., 2018). Nicméně i v tomto výzkumu lze pozorovat, že rozdíly mezi oběma pohlavími nejsou výrazné.

V této bakalářské práci bylo zjištěno, že většina žáků projevuje velkou obezřetnost ohledně sdělení osobních informací s neznámými osobami. Avšak výsledky výzkumu E-Bezpečí (2004) naznačují vysokou míru ochoty dětí sdělovat osobní informace lidem, které znají pouze z online prostředí. Vzhledem k tomu, že termín „osobní údaje“ může být chápán různými způsoby, je možné, že někteří respondenti považovali za osobní údaje pouze určité informace, zatímco jiní zahrnovali do této kategorie širší škálu informací. To mohlo způsobit rozdíly v odpovědích a ovlivnit výsledky šetření.

Při porovnání výsledků z dotazníkového šetření s výzkumem EU Kids Online IV v České republice lze pozorovat rozdíly. Z výsledků tohoto šetření vyplývá, že se s obtěžujícím chováním na internetu při komunikaci s neznámou osobou setkala 74 žáků (56,1 % respondentů). Naopak výzkum EU Kids Online IV uvádí, že 15 % z 2825 dětí a dospívajících ve věku 9-17 let, kteří používají internet, se stali obětí online agrese (Bedrošová a kol., 2018).

I přes vysokou obezřetnost vůči setkání s neznámou osobou z internetu existuje menší část respondentů, konkrétně 24,3 %, kteří uvažovali nebo by byli ochotni jít na schůzku s neznámou osobou z internetu. Tento výsledek je v souladu s výzkumem EU Kids Online IV v České republice, který zjistil, že 23 % dětí a dospívajících se setkala tváří v tvář s někým, koho předtím poznali online (Bedrošová a kol., 2018).

Celkově lze konstatovat, že nedostatečné povědomí o rizicích internetové komunikace může vést k negativním důsledkům pro jednotlivce. Navzdory důležitosti ochrany osobních údajů stále existuje skupina, která je sdílí, což může být dáno nedostatkem povědomí o potenciálních nebezpečích. Proto je nezbytné zdůraznit význam mediální výchovy, která by poskytla znalosti a dovednosti k bezpečnému a odpovědnému užívání internetu.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo teoreticky popsat digitální svět a některé jeho součásti, vybraná rizika v kyberprostoru, které se vztahují i ke komunikaci s neznámou osobou a bezpečnou virtuální komunikaci. V první kapitole byl rozebrán digitální svět, zejména pak internet, který je neodmyslitelnou součástí moderní digitální kultury. Internet není jen zdrojem informací, ale funguje i jako platforma pro zábavu, vzdělávání, práci a komunikaci. Dále se kapitola zaměřuje na kyberprostor, který umožňuje přenos informací a komunikaci, ale zároveň je prostředím pro kyberkriminalitu. Virtuální komunikace, která je charakterizována absencí neverbálních složek a minimalizací sociálních pravidel ve srovnání s komunikací tváří v tvář, je dalším důležitým bodem této části práce.

Druhá kapitola se podrobněji zabývala třemi vybranými riziky virtuální komunikace: kyberšikanou, kybergroomingem a sextingem. Kyberšikana je rozebrána z hlediska svých charakteristik, které zahrnují opakované agresivní chování prostřednictvím elektronických médií. Kybergrooming, další problematický jev, se zabývá manipulací s dětmi na internetu s cílem získat jejich důvěru a přimět je k sexuálním aktivitám. Poslední část kapitoly se zabývá sextingem, což je šíření nahých fotografií nebo sexuálně explicitního obsahu prostřednictvím mobilních telefonů nebo internetu.

Poslední kapitola se věnovala bezpečné virtuální komunikaci, které je možné dosáhnout osvětou a vzděláváním uživatelů o potencionálních hrozbách a nebezpečích, která na internetu mohou číhat. Součástí této kapitoly byla také prevence rizikové komunikace, která si klade za cíl minimalizovat a předcházet rizikům již v raném dětství, přičemž prevence by měla být přizpůsobena věku. Pravidla netikety slouží jako soubor norem a zásad chování na internetu, které pomáhají udržovat respekt, slušné jednání a bezpečnost v online prostředí. Závěrečnou částí bylo bezpečné používání internetu, kde je potřeba mít aspoň malé technické znalosti a schopnosti. Důležitá je také znalost postupů pro nastavení bezpečnostních funkcí, aby byla chráněna uživatelova data a soukromí.

V empirické části práce byl stanoven cíl zjistit rizika spojená s virtuální komunikací žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami. Dotazníkové šetření zkoumalo, zda žáci komunikují s neznámými osobami na internetu, jak často, tak činí, zda sdílejí své osobní údaje a proč, a zda by se s takovou osobou v reálném světě setkali,

a pokud ano, jaké jsou jejich důvody. Tímto průzkumem byla identifikována klíčová rizika a motivace spojené s online komunikací žáků 2. stupně základních škol. Tento průzkum navíc vedl k vyvrácení čtyř z pěti hypotéz a potvrzení jedné.

Bakalářská práce by mohla sloužit jako základ pro další výzkum v oblasti virtuální komunikace a online bezpečnosti, zejména v kontextu vzdělávání a prevence. Rodiče a pedagogové by mohli využít poznatků z této práce k lepšímu porozumění rizikům virtuální komunikace a v oblasti prevence a ochrany dětí na internetu. Závěrem je důležité si uvědomit, že virtuální komunikace přináší jak pozitivní, tak negativní aspekty, a je nezbytné, abychom byli opatrní a zodpovědní při jejím používání. Je potřebné, aby se uživatelé vzdělávali a informovali o rizicích a bezpečnostních opatřeních spojených s virtuální komunikací, aby mohli využívat internet a sociální média zodpovědně a bezpečně.

Seznam použitých zdrojů

Tištěné zdroje

ČERNÁ, Alena et al. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada, 2013. 150 s. Psyché. ISBN 978-80-210-6374-7.

GLASS, Lillian. *Lháři a jejich řeč těla: jak prohlédnout finty, přetvářku a lži, které každý den slýcháte od lidí*. Brno: BizBooks, 2014. 198 s. ISBN 978-80-265-0220-3.

GŘIVNA, Tomáš, ed. a POLČÁK, Radim, ed. *Kyberkriminalita a právo*. Praha: Auditorium, 2008. 220 s. ISBN 978-80-903786-7-4.

HULANOVÁ, Lenka. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012. 184 s. ISBN 978-80-904920-2-8.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech*. Praha: Triton, 2012. 217 s. ISBN 978-80-7387-545-9.

JIROVSKÝ, Václav. *Kybernetická kriminalita: nejen o hackingu, crackingu, virech a trojských koních bez tajemství*. Praha: Grada, 2007. 284 s. ISBN 978-80-247-1561-2.

KOPECKÝ, Kamil a kol. *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. 169 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-4861-9.

KOPECKÝ, Kamil, SZOTKOWSKI, René a DOBEŠOVÁ, Pavla. *Riziková komunikace a seznamování českých dětí v kyberprostoru*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2021. 111 stran. ISBN 978-80-244-5914-1.

KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. 175 stran. ISBN 978-80-247-5595-3.

KRÁL, Mojmír. *Bezpečný internet: chraňte sebe i svůj počítač*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2015. 183 stran. Průvodce. ISBN 978-80-247-5453-6.

KRČMÁŘOVÁ, Barbora. *Děti a online rizika: sborník studií*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2012. 178 s. ISBN 978-80-904920-2-8.

LÉVY, Pirre. *Kyberkultura*. Praha: Karolinum, 2000, 229 s. ISBN 80-246-0109-5.

MACEK, Petr. *Adolescence*. 2., upr. vyd. Praha: Portál, 2003. 141 s. ISBN 80-7178-747-7.

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Academia, 2009. 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.

SZOTKOWSKI, René, KOPECKÝ, Kamil a KREJČÍ, Veronika. *Nebezpečí internetové komunikace IV*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 177 s. ISBN 978-80-244-3911-2.

ŠEVČÍKOVÁ, Anna a kol. *Děti a dospívající online: vybraná rizika používání internetu*. Praha: Grada, 2014. 183 s. Psyché. ISBN 978-80-210-7527-6.

ŠMAHAJ, Jan. *Kyberšikana jako společenský problém = Cyberbullying as a social problem*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 232 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4227-3

ŠMAHEL, David. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton, 2003. 158 s. Psychologická setkávání; sv. 6. ISBN 80-7254-360-1.

Elektronické zdroje

BEDROŠOVÁ, M., HLAVOVÁ, R., MACHÁČKOVÁ, H., DĚDKOVÁ, L. a ŠMAHEL, D. (2018). *České děti a dospívající na internetu: Zpráva z výzkumu na základních a středních školách. Projekt EU Kids Online IV – Česká republika* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2018. 36 s. [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://irtis.muni.cz/media/3137006/eu_kids_online_report_2018_cz_main.pdf.

CZ.NIC. Jak na internet: struktura internetu. In: *Národní pedagogický institut České republiky* [online]. Praha, 2014 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/k/z/19213/jak-na-internet-struktura-internetu.html#>.

CZ.NIC. Jak na internet: závislost na internetu. In: *CZ.NIC* [online]. Praha, 2023 [cit. 2023-12-19]. Dostupné z: <https://www.jaknainternet.cz/page/1700/zavislost-na-internetu/>

ČESKO. § 36 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) - znění od 1. 1. 2024. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2024 [cit. 11. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#p36-1>

DIGITALSOCIOLOGY. Digital Culture: What Is Digital culture?. In: *Digitalsociology* [online]. 2024 [cit. 20. 4. 2024]. Available from: <https://digitalsociology.org.uk/digital-culture/>.

DUCHÁČKOVÁ, Daniela. Co znamená syndrom FoMO a jak se mu bránit?. In: *Orange Academy* [online]. Brno: Orange Academy, 2020 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://orangeacademy.cz/clanky/syndrom-fomo/>.

E-BEZPEČÍ. Co je sexting?. In: *E-Bezpečí* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2019 [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/71-trivium/1422-co-je-sexting>.

E-BEZPEČÍ. Co je syndrom FoMO. In: *E-Bezpečí* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2017 [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/online-zavislosti/1229-co-je-syndrom-fomo>.

E-BEZPEČÍ. Netiketa, pravidla slušného chování uživatelů internetu. In: *E-Bezpečí* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2021 [cit. 2024-01-20]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/2-uncategorised/2219-netiketa-pravidla-slusneho-chovani-uzivatelu-internetu>.

E-BEZPEČÍ. *Tisková zpráva 2014* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014. 2 s. 2006 [cit. 2024-02-09]. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskove-zpravy/62-ahoj-potkame-se-osobne-40-deti-na-internetu-by-souhlasilo/file>. Tisková zpráva.

HOLAK, Brian, MCLAUGHLIN, Emily. Definition Instagram. In: *TechTarget* [online]. 2017 [cit. 2023-12-20]. Available from: <https://www.techtarget.com/searchcio/definition/Instagram>.

KINZA, Yasar. Definition Internet. In: *TechTarget* [online]. 2024 [cit. 2024-04-20]. Available from: <https://www.techtarget.com/whatis/definition/Internet>.

KOPECKÝ, Kamil a KOŽÍŠEK, Martin. Fenomén sexting v teorii a praxi. *Skauting: Dvuměsíčník pro skautskou výchovu* [online]. Praha: Tiskové a distribuční centrum Junák, 2015, roč. 53, č. 1, s. 4-5 [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://casopisy.skaut.cz/skauting/678#p4>.

KOPECKÝ, Kamil, KREJČI, Veronika. *Rizika virtuální komunikace: příručka pro učitele a rodiče* [online]. Olomouc: NET UNIVERSITY, 2010. 34 s. [cit. 2023-12-20]. ISBN 978-80-254-7866-0. Dostupné z: <chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://www.e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/tiskoviny/14-rizika-internetove-komunikace-prirucka-pro-rodice-a-ucitele/file>.

KOPECKÝ, Kamil. Zásady efektivní prevence rizikového chování v online prostředí. *E-Bezpečí* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2023, roč. 8, č. 2, s. 32-34 [cit. 2023-

12-21]. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=3608>.

LAFLEUR, Griffin. Definition TikTok. In: *TechTarget* [online]. 2023 [cit. 2023-12-20]. Available from: <https://www.techtarget.com/whatis/definition/TikTok>.

NIDIRECT. Social media, online gaming and keeping children safe online: Find out what the potential dangers are and how to deal with them to make sure your child can enjoy using social media, online gaming and the internet safely. In: *nidirect: government services* [online]. 2024 [cit. 2024-01-15]. Available from: <https://www.nidirect.gov.uk/articles/social-media-online-gaming-and-keeping-children-safe-online>.

NOVÁKOVÁ, Lenka. *Rizikové faktory virtuální komunikace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami* [online]. Olomouc, 2019. 92 s. [cit. 2023-12-20]. Dostupné z: chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://theses.cz/id/zzse9s/Novkov_Lenka._Diplomov_prce._Rizikov_factory_virtuln_komu.pdf. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Pedagogická fakulta. Vedoucí práce Miluše Hutýrová.

PRASANNA. Advantages And Disadvantages Of Social Networking: What is Social Networking? Pros and Cons of Social Networking. In: *AplusTopper* [online]. 2023 [cit. 2023-12-20]. Available from: <https://www.aplustopper.com/advantages-and-disadvantages-of-social-networking/>.

RAINN. Social Media Safety. In: *RAINN* [online]. RAINN, 2024 [cit. 2024-01-15]. Available from: <https://www.rainn.org/safe-media>.

SOLHEIM, Lene. What Is Virtual Communication and 6 Best Practies to Make It Work: About Virtual Communication and Its Emergence. In: *Haiilo* [online]. 2023 [cit. 2023-12-19]. Available from: <https://haiilo.com/blog/virtual-communication/>.

UČITEL21. V síti: Rizika internetové komunikace. In: *Pedagogická Fakulta Univerzity Palackého V Olomouci. Učitel21* [online]. Olomouc: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2021 [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://www.ucitel21.cz/post/v-s%C3%ADti-rizika-internetov%C3%A9-komunikace>.

WALSH, Shelley. The Top 10 Social Media Sites & Platforms. In: *Search Engine Journal* [online]. 2023 [cit. 2023-12-20]. Available from: <https://www.searchenginejournal.com/social-media/social-media-platforms/#acc3>.

WEBWISE. Explained: What is Facebook?. In: *Webwise* [online]. 2023 [cit. 2023-12-20]. Available from: <https://www.webwise.ie/parents/explained-what-is-facebook-2/>.

WHO. Adolescent health: Adolescent health in the South-East Asia Region. In: *World Health Organization* [online]. 2023 [cit. 2023-12-20]. Available from: <https://www.who.int/southeastasia/health-topics/adolescent-health>.

WILKERSON, K.T. Social Networking Sites and Romantic Relationships: Effects on Development, Maintenance, and Dissolution of Relationships. *Inquiries Journal* [online]. 2017, vol. 9, no. 3, pp. 1 [cit. 2023-12-20]. Available from: <http://www.inquiriesjournal.com/articles/1576/social-networking-sites-and-romantic-relationships-effects-on-development-maintenance-and-dissolution-of-relationships>.

ZÁLIŠ, Zdeněk. Pravidla bezpečného internetu. In: *Národní pedagogický institut České republiky* [online]. Praha: Národní pedagogický institut České republiky, 2006 [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://clanky.rvp.cz/clanek/r/ZCBABC/517/PRAVIDLA-BEZPECNEHO-INTERNETU.html>.

Příloha

Dotazník

Dobrý den,

jmenuji se Lucie Aubusová a jsem studentkou 3. ročníku programu Sociální patologie a prevence na Pedagogické fakultě Univerzity Hradec Králové. Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který poslouží jako podklad pro mou bakalářskou práci na téma „Rizika virtuální komunikace žáků 2. stupně základních škol s neznámými osobami“. Dotazník je zcela anonymní, tudíž se nemusíte bát, že by se někdo dozvěděl Vaše odpovědi.

Předem děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníků.

1) Pohlaví:

- a. Žena
- b. Muž

2) Věk:

3) Třída, kterou navštěvuješ:

- a. 6. třída
- b. 7. třída
- c. 8. třída
- d. 9. třída

4) Psal/a sis někdy na internetu s někým, koho jsi vůbec neznal/a?

- a. Ano, často.
- b. Ano, několikrát měsíčně.
- c. Ano, občas.
- d. Ano, jen jednou či dvakrát.
- e. Ne, nikdy.

5) Jakými způsoby se nejčastěji bavíš s lidmi online, které neznáš? (Můžete vybrat více možností.)

- a. Sociální sítě (např. Facebook, Instagram)
 - b. Online hry
 - c. Diskusní fóra
 - d. Chatovací aplikace (např. WhatsApp, Messenger)
 - e. Jiné (uved'te): ↓↓↓
-

6) Už jsi někdy sdělil/a přes internetu své osobní údaje někomu, koho neznáš?

- a. Ano
- b. Ne

7) Pokud jsi odpověděl/a ANO → Jaké osobní údaje jsi sdělil/a někomu, koho neznáš? (Můžete vybrat více možností.)

- a. Celé své jméno a příjmení
 - b. Název školy, do které docházím
 - c. Adresa, kde bydlím
 - d. Své telefonní číslo
 - e. Číslo bankovní karty
 - f. Jiné (napiš):
-

8) Proč jsi tyto své osobní údaje sdílela s člověkem, kterého neznáš? (napiš)

9) Setkal/a ses někdy s nějakou formou nepříjemného chování na internetu v souvislosti s komunikací s neznámým člověkem? (Můžete vybrat více možností.)

- a. Ano, někdo mě urážel nebo ponižoval.
 - b. Ano, někdo mě obtěžoval nebo šikanoval.
 - c. Ano, někdo mi vyhrožoval.
 - d. Ano, někdo mě požádal o nevhodný obsah (např. odeslání intimních fotografií – ve spodním prádle, nahou).
 - e. Ne, nebyl/a jsem vystaven/a žádnému nepříjemnému chování.
 - f. Jiné (napíš):
-

10) Kdyby ti nabídla osoba, se kterou si píšeš, ale znáš ji jenom přes internet, že se můžete setkat osobně, souhlasil/a bys s touto schůzkou?

- a. Ano
- b. Spíš ano
- c. Spíš ne
- d. Ne

11) Pokud jsi odpověděl/a ANO nebo SPÍŠ ANO → Proč bys souhlasil/a s danou schůzkou? (napíš)

12) Pokud jsi odpověděl/a ANO nebo SPÍŠ ANO → Řekl/a bys někomu o tom, že se máš sejit s neznámou osobou (např. rodičům, kamarádům, sourozenci, nebo někomu jinému)? (napíš)
